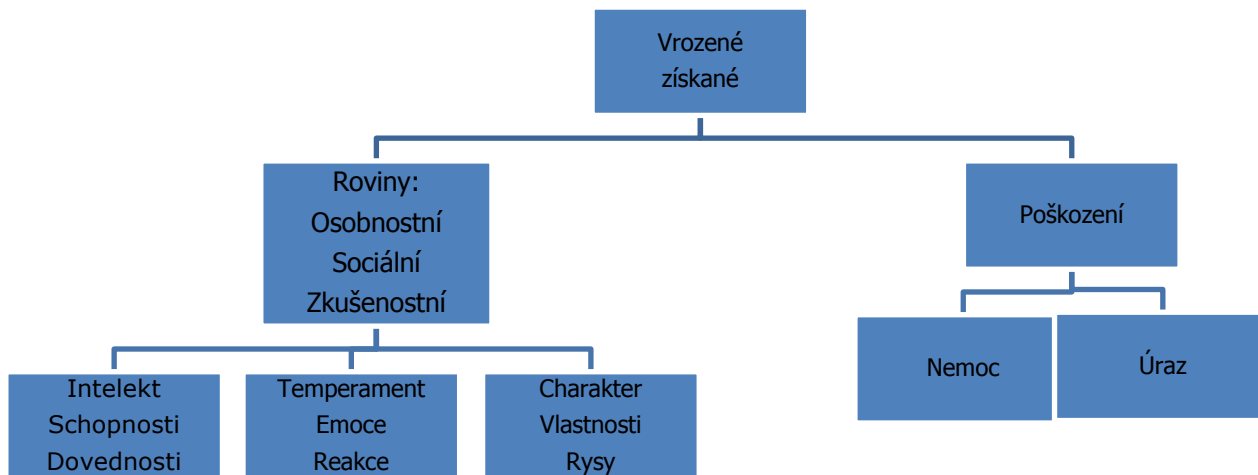

Kauzální faktory vzniku PCHE

Příčina v individualitě dítěte

Osobnostní rovina (individuální vývoj)

- Genetická dispozice k disharmonickému vývoji (odchylka v emočních a volních vlastnostech – vyšší dráždivost, afektivní impulzivní reakce, nízká schopnost empatie)
- Oslabení či porucha CNS (pre-, peri- poškození) – impulzivita, emoční labilita, nízká míra sebeovládání

Sociální rovina (sociální začlenění, vztahy)

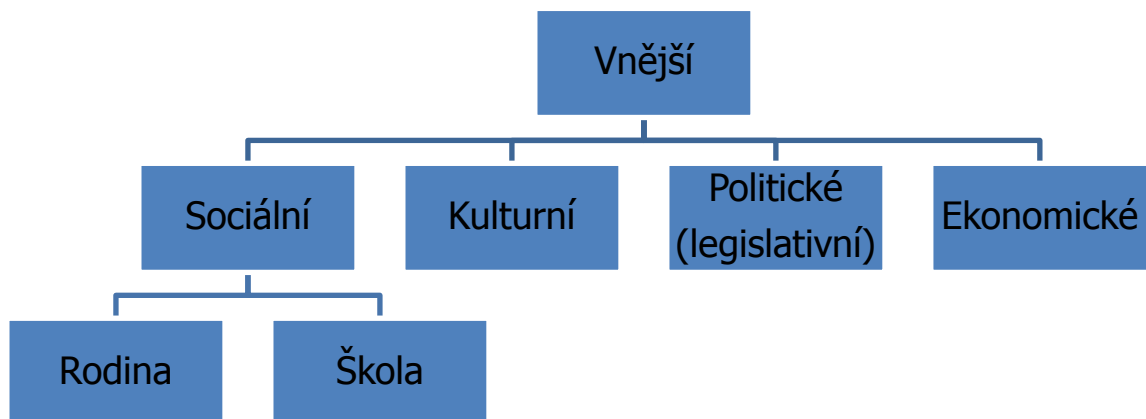
- Odmítavé reakce sociální skupiny – nejistota ve vztazích znemožňuje rozvoj zdravého sebehodnocení a sebeúcty
- Nedostatečná sebeúcta – vznik syndromu naučené bezmocnosti
- Nedostatek impulzů a příležitostí k učení

Zkušební rovina (kritické životní události)

- Reakce sociální okolí na existenci i chování dítěte
- Zkušenosti s vlastními strategiemi chování – co přináší výhody, co potíže, jaké chování je přijímané, jaké odmítané

	Rizikové faktory	Protektivní faktory
INDIVIDUÁLNÍ	Komplikované těhotenství a porod Neurologické problémy Raný depriváční syndrom Psychické trauma	Pozitivní temperament Odolný neurobiologický systém
	Raná poškození CNS, ADHD, neklid, impulzivita, poruchy koncentrace Zvýšená pohotovost k agresi Nedostatečná sebekontrola Zvýšená potřeba extrémních zážitků Emoční labilita	Prosociální orientace Pozitivní sebepojetí, sebekontrola Smysl pro humor Pozitivní orientace do budoucnosti Emoční stabilita Frustrační tolerance
	Mužské pohlaví	Ženské pohlaví
	Rizikové chování Expozice mediálnímu násilí	Intolerantní postoj k delikvenci Hodnotový systém, úroveň morálky
	Nízká úroveň kognitivních dispozic a potencialit k učení, jazyková bariéra, sociální nezralost	Kognitivní potenciál Komunikační dovednosti
	Nízká schopnost empatie	Empatie a citlivost k druhým

Příčiny spojené se sociálním okolím dítěte

Nejčastější sociální příčiny vzniku PCHE

- Model chování v rodině (transfer, přijetí, nápodoba...)
- Citové strádání, zanedbávání (absence citové vazby – neschopnost navazovat vztahy po celý život)
- Oslabená schopnost dítěte porozumět chování spolužáků – vzniká zejména na základě trestajícího modelu v rodině (sociální slepota, vztahovačnost, necitlivost, neadekvátní reakce)

Teorie citové vazby - attachment

- připoutání, přimknutí, citová vazba, citové pouto či přilnutí, attachment ; „trvalé emoční pouto, charakterizované potřebou vyhledávat a udržovat blízkost s určitou osobou, zejména v podmínkách stresu“ (Bowlby, J. 1982)
- **klíčová osoba** bývá vnímána jako moudřejší a silnější a nedá se jednoduše nahradit jinou
- ochrana, jedním z předpokladů přežití a zdravého vývoje jedince
- jak efektivní je ochrana a emoční podpora, závisí od kvality vazbových interakcí potažmo citové vazby (Bowlby, J. 1982)

Typy citových vazeb

Jistá citová vazba

Vyhýbavá citová vazba

Nejistá citová vazba odmítavá (ambivalentní)

Dezorganizovaná citová vazba

Charakteristika jisté vazby

JAKO DÍTĚ

1. **Schopnost separace od rodiče**
2. **Hledání podpory rodiče, v případě nejistoty, strachu**
3. **Návrat rodiče je provázen pozitivními emocemi**
4. **Preference rodiče před cizími osobami**

JAKO DOSPĚLÝ

1. **Dlouhodobé důvěrné vztahy**
2. **Sklon ke zdravému sebevědomí**
3. **Sdílení pocitů s přáteli a partnerem přináší příjemné pocity**
4. **Vyhledávání sociální podpory**

Protektivní potenciál školy

- bezpečné prostředí školy
- důvěra v potenciál žáků, vysoká očekávání
- dobrý vztah UČITEL – ŽÁK
- příležitost zažít úspěch (opakovaný neúspěch začne žák připisovat vnitřním, stabilním a globálním příčinám)
- kvalitní vazby mezi spolužáky

Resilience - odolnost

„Schopnost jedinců, navzdory vystavení nepříznivým individuálním či sociálním okolnostem, směřovat k využívání zdrojů zdraví, včetně využívání příležitostí zažívat zkušenost životní spokojenosti, jednak schopnost rodiny, komunity a kultury tyto

zdroje zdraví a příležitosti k prožívání životní spokojenosti jedinci poskytnout

způsobem pro danou kulturu přiléhajícím“.

Resilience - charakteristika

Má **dynamickou** povahu v tom smyslu, že nikdo není obdařen absolutní odolností, ale že jde o víceúrovňový jev, který se liší:

- interindividuálně
- situačně
- nachází svůj zdroj jednak v jedinci, jednak v sociálním kontextu
- podléhá vývoji stejně jako jiné charakteristiky

Literatura a zdroje

BOWLBY, J. *Vazba: teorie kvality raných vztahů mezi matkou a dítětem*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 356 s. ISBN 9788073676704.

BOWLBY, J. *Odloučení: kritické období raného vztahu mezi matkou a dítětem*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2012, 399 s. ISBN 9788026200765.

LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie. 2., aktualiz. vyd.* Praha: Grada, 2006, 368 s. ISBN 8024712849.

LANGMEIER, J., MATĚJČEK, Z. *Psychická deprivace v dětství* Vyd. 4., dopl., V nakl. Karolinum 1. Praha: Karolinum, 2011, 399 s. ISBN 9788024619835.

VOJTOVÁ, V. *Inkluzivní vzdělávání žáků v riziku a s poruchami chování jako perspektiva kvality života v dospělosti*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010, 330 s. ISBN 9788021051591.